

Narrating the City. History, Space and Everyday nudi pregled studija i proučavanja veza između urbanih narativa i svakodnevice. Grad u svim kreativnim izvedbama (uključujući i one filmske kao moj interes) može biti konstruiran kao metafora, simbol, povijest, dramaturgija, dizajn, narativ i lik. Gradovi zauzimaju velik i vitalan dio filmskog imaginarija, razumijevajući vezu između “realnog” i “zamišljenog” (*real and reel*), postajući interes disciplina i izvan filma, kao u ovom zborniku.

Elena Dimitrovska

Znanstveni skup *Mune Maksu Pelozu* u povodu stogodišnjice rođenja svećenika i povjesničara dr. sc. Maksa Peloze (1915.–1989.),

Vele Mune, 24. listopada 2015.

U povodu stogodišnjice rođenja Maksa Peloze (Vele Mune, 15. rujna 1915 – Rijeka, 20. srpnja 1989.), svećenika i povjesničara, geografa i paleografa, 24. listopada 2015. u njegovu rodnom mjestu Velim Munama održan je znanstveni skup naziva *Mune Maksu Pelozu*.

Lik i djelo Maksa Peloze, kao i različite kulturno-povijesne značajke mjesta Vele i Male Mune te Žejana, okupili su dvadeset i jednog izlagača iz različitih krajeva Hrvatske te različitih područja profesionalnog interesa.

U ime organizatora skupa, Udruga “Žejane” i “Mladi Mune” te Katedre Čakavskog sabora Općine Mošćenička Draga, prisutnima se prvo obratio Robert Doričić, a potom i akademik Petar Strčić koji je, kao voditelj odsjeka riječkog HAZU-a, s Maksom Pelozom u više navrata surađivao. Akademik Strčić stoga je podsjetio prisutne na osobni i profesionalni integritet Maksa Peloze te na njegov značajan doprinos povijesnoj znanosti. Pozdravnu riječ održao je i munski župnik vlč. Marinko Kajić te županijski pročelnik za kulturu Valerij Jurešić, dok je skup formalno otvorio predsjednik Općinskog vijeća Matulja Slobodan Juračić.

Prva sesija skupa objedinila je izlaganja koja zadanoj temi prilaze primarno istraživanjem arhivske građe. Započela je izlaganjem Marka Medveda, docenta s područnog studija Teologije u Rijeci Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji je u izlaganju *Makso Pelozu – crkveni povjesničar i arhivist* iznio ključne informacije o Pelozinu obrazovanju. Makso Pelozu diplomirao je povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1942.) te bogosloviju na Bogoslovnom fakultetu (1943.). Od 1945. do 1951. u Pazinu je bio nastavnik i podravnatelj Hrvatske klasične gimnazije te je vodio staroslavenski seminar.

Studirao je i u Vatikansko-diplomatičkoj školi u Rimu gdje je završio tečaj arhivistike (1955.) te paleografije i diplomatike (1959.). Marko Medved ujedno je iznio pregled glavnih interesa Pelozina znanstvenog opusa osobito ističući prisutnost tema iz crkvene povijesti.

Slaven Bertoša, redoviti profesor na Odsjeku za povijest Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, predstavio se izlaganjem *Mune u novom vijeku (s posebnim osvrtom na iseljavanja prema Puli)*. Pored urbara Velih i Malih Muna te Žejana iz 1574. godine, čiju objavu i znanstvenu obradu dugujemo upravo Maksu Pelozu, Slaven Bertoša spomenuo je i mletačka izvješća kao izvor za proučavanje novovjeka povijesti Muna. U njima se često spominje munska utvrda kao snažno uskočko uporište za pljačku mletačkih posjeda Buzeštine. Ujedno, Bertoša je predstavio pulske matične knjige kao vrelo za proučavanje deset slučajeva Munaca preseljenih u Pulu.

Giovanni Luca iz Biskupijskog arhiva u Trstu u izlaganju naziva *Raporti fra la stazione curata di Mune e l'ordinariato di Trieste e Capodistria (1789-914.)* govorio je o odnosu Muna, kao sjedišta kurata, s Ordinarijatom u Trstu i Kopru.

Ivana Eterović, poslijedoktorandica – znanstvena novakinja s Odsjeka za kroatistiku zagrebačkoga Filozofskog fakulteta, predstavila se izlaganjem *Područje munske župe u rukopisnoj ostavštini hrvatskoga preporoditelja Vjekoslava Spinčića*. Iz spomenute rukopisne građe koja se čuva u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, Ivana Eterović izdvojila je i obradila bilješke autora koje se odnose na identitet, jezik, običaje i način života munske župe, i time uputila na dragocjen doprinos Vjekoslava Spinčića proučavanju Muna.

Druga sesija znanstvenog skupa objedinila je izlaganja usmjerena prema istraživanju materijalne i nematerijalne baštine Velih i Malih Muna te Žejana.

Daina Glavočić iz Društva povjesničara umjetnosti Rijeke, Istre i Hrvatskog primorja predstavila se izlaganjem naziva *Vele Mune – groblje* u kojem je obradila nezaobilazan aspekt lokalne tradicije, mjesto posljednjeg počinka Munaca i Žejanaca. Uvid u povijest groblja i njegove grobljanske crkvice sv. Križa, Glavočić je nadopunila stilskom i kulturološkom analizom nadgrobne plastike.

Robert Doričić (Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta u Rijeci) i Helena Doričić (Osnovna škola “Sveti Matej” Viškovo) u izlaganju *Anostra besereka – crkva svetog Andrije apostola u Žejanama* obradili su najmlađi sakralni objekt munske župe, filijalnu crkvu sv. Andrije apostola u Žejanama. Temeljem povijesnih vrela, dostupne literature i rezultata terenskog istraživanja, autori su rekonstruirali historijat žejanske crkve obilježen, među ostalim, njezinim potpunim razaranjem 1944. godine od strane njemačkih snaga te obnovom i ponovnom posvetom 1993. godine.

Mateja Jerman iz Konzervatorskog odjela u Rijeci produbila je temu sakralne baštine Muna i Žejana izlaganjem *Liturgijsko posuđe u Velim Munama i Žejanama*. Povijesnoumjetničkom analizom liturgijskog posuda iz crkve sv. Marije Magdalene u Velim Munama te sv. Andrije u Žejanama, Jerman je iznijela zanimljive spoznaje o njihovoj izradi u zlatarskim radionicama Venecije i Augsburga. Ujedno, smjestivši sačuvano liturgijsko posuđe u kontekst zlatarske proizvodnje 18. stoljeća, zaključila je da riznice sakralnih objekata Muna i Žejana skrivaju liturgijsko blago iznimne vrijednosti.

Igor Eterović s Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta u Rijeci predstavio se izlaganjem *O mikrotoponimiji Malih Muna* u kojem je iznio preliminarne korake za dubinsko i sustavno istraživanje toponima svedenih na mikrorazinu katastarskih čestica. Brojnim primjerima lokalne toponimije uputio je na mogućnosti korištenja različitih računalnih baza podataka kao i na nužnost interdisciplinarnе interpretacije prilikom analize toga specifičnog segmenta lokalne baštine.

Vana Gović, kustosica Memorijalnog centra Lipa pamtі, u predavanju naziva *Memorijalni centar Lipa pamtі kao mjesto promišljanja baštine Krasa* govorila je o mogućim modalitetima suradnje novootvorenog Centra s udrugama na području Velih i Malih Muna i Žejana (Udruge “Žejane”, “Mladi Mune”) u cilju zajedničkog bavljenja memorijalnim ali i ostalim aspektima kulturno-povijesne baštine Krasa.

Treća i četvrta sesija znanstvenog skupa *Mune Maksu Pelozі* objedinile su izlaganja studenata etnologije i kulturne antropologije Filozofskog fakulteta u Zagrebu pod mentorstvom redovite profesorice Jadranke Grbić Jakopović te izvanredne profesorice Nevene Škrbić Alempijević. U sklopu terenske nastave, studenti su kroz proteklu 2015. godinu u dva navrata provodili terenska istraživanja u Velim i Malim Munama te Žejanama, a rezultate istraživanja prezentirali su na skupu. Njihovi referati obradili su raznovrsne teme iz zavičajne kulture i tradicije te su upozorili na širok spektar suvremenih pristupa i razina interpretacije spomenute baštine.

Tomislav Augustinčić je u izlaganju naziva *Narodna nošnja Velik i Malih Muna i Žejana nekada i danas* prezentirao komparativnu analizu narodne nošnje uspoređujući starije etnološke izvore sa suvremenim kazivanjima i očuvanim primjercima. Velika raznolikost u elementima tradicijskog odijevanja, zabilježena u starim izvorima, danas nije prisutna pa Augustinčić spomenuti fenomen promatra kroz okvir mogućeg procesa kanonizacije narodne nošnje.

Lucija Maroević i Karlo Srdoč odradili su temu tradicijske glazbe u izlaganju *Prakse istarske tradicijske glazbe na području Ćićarije*. Autori su istražili u kojoj

se mjeri tradicijska glazba zadržala na području Malih i Velih Muna, Žejana i Lanišća, na koji se način danas pristupa njezinu očuvanju i zaštiti te koje mjesto ona zauzima u identitetu lokalne zajednice.

Temi identiteta, kroz analizu munske varijante ikavsko-ekavskog dijalekta čakavskog narječja, doprinijele su i Sara Šprajcer i Tea Jelčić predstavljanjem izlaganja *Jezično-govorna situacija na području Malih i Velih Muna*.

Ena Grabar se u svom izlaganju *Pričanja o životu kao dio usmene tradicije Muna i Žejana* bavila narativima životne svakodnevice Muna i Žejana, odnosno pričanjima o životu i iz života kao usmenoknjiževnom žanru. Osnovna premisa da osobna sjećanja i životne priče podliježu sličnim mehanizmima konstruiranja i izvođenja poput markantnih pripovjednih usmenoknjiževnih formi, u izlaganju Ene Grabar oprimjerena je živopisno i toplo, kroz neizmjeran potencijal individualnih naracija.

Pored osobnih, obrađena su i kolektivna sjećanja, točnije sjećanja na stradanja iz vremena Drugoga svjetskog rata predstavljena u izlaganju Klare Tončić naziva *Tko pamti 5. svibnja 1944.? Sjećanje na paljenje Muna i Žejana tijekom Drugog svjetskog rata*.

Thomas Marku u svojem je izlaganju *Emigracija iz Žejana i Muna* predstavio strukturalne karakteristike emigracije iz Muna i Žejana, kao i šire društveno-ekonomske implikacije koje je spomenuto iseljavanje imalo na spomenuta mjesta, njihove zajednice i pojedince.

Ivan Golubić i Christina Jukić predstavili su se izlaganjem *Uloga udruga u očuvanju i stvaranju lokalnog identiteta* kojim se nastojalo utvrditi u kojoj mjeri i na koje načine postojanje udruga utječe na osjećaj jedinstva i zajedništva u zajednici te na njezinu prezentaciju u širem prostornom kontekstu.

Posljednje izlaganje na skupu izložila je Lucijana Kukuljica pod nazivom *Uloga munskih i žejanskih zvončara u lokalnoj zajednici i u turističkoj ponudi*. Autorica je istražila ulogu pokladnih običaja u svakodnevici zajednice i pojedinca te predstavila mogućnosti primjene običajnih motiva i praksi u turističkoj djelatnosti.

Znanstveni skup popraćen je i otvaranjem izložbe *Braća svećenici Makso i Marijan Pelozo u župi Mošćenice*, a namjera organizatora jest i objava svih prezentiranih izlaganja u zajedničkom zborniku radova.

Važnost znanstvenog skupa *Mune Maksu Pelози* ogleda se u dva segmenta; prije svega, upućuje na ostavštinu Maksa Peloze kao na relevantnu građu za suvremena istraživanja. Ujedno, upućuje na Maksa Pelozu kao na ključnu figuru poslijeratne kulturne revitalizacije Velih i Malih Muna te Žejana. Velik broj na

skupu okupljenih istraživača te raznovrsnost prezentiranih tema koje baštini Muna i Žejana prilaze s aspekta različitih znanstvenih disciplina, možemo sagledati kao nastavak puta koji je Makso Pelosa zacrtao.

Vana Gović

Mirjam Milharčič Hladnik, ur.: *From Slovenia to Egypt. Aleksandrinke's Trans-Mediterranean Domestic Workers' Migration and National Imagination*
Göttingen: V & R unipress, 2015., 270 str.

Zbornik *From Slovenia to Egypt: Aleksandrinke's Trans-Mediterranean Domestic Workers' Migration and National Imagination* obuhvaća dvanaest radova različitih disciplinarnih pristupa istraživanja migracijskog fenomena aleksandrinstva. Riječ je o migracijskom fenomenu koji označava masovne transmediteranske ekonomske migracije žena iz zapadne slovenske regije Goriške u Egipat u razdoblju od druge polovine 19. stoljeća pa do 1954. godine kada je takva pojava u potpunosti iščeznula. Ime pod kojim su zabilježene u kolektivnom sjećanju upućuje na pristanišnu luku u egipatskom gradu Aleksandriji gdje su se iskrcavale s brodova i započele emigracijsko iskustvo. Zbornik je tematski podijeljen na četiri veće cjeline koje ovaj fenomen stavljaju u širi prostorno-vremenski te političko-društveno-ekonomski okvir rekonstruirajući kolektivno sjećanje na žene čiji je odlazak odigrao veliku ulogu u društveno-ekonomskim potrebama njihovih obitelji te u isto vrijeme donio velike promjene u tradicionalnim rodnim ulogama.

Prvi članak u tematskoj cjelini *Aleksandrinke* članak je urednice zbornika Mirjam Milharčič Hladnik u kojem nas upoznaje s migracijskim fenomenom aleksandrinstva te suprotstavlja povijesni i suvremeni pristup reprezentacije aleksandrinki. Tvrdi kako je fenomen pola stoljeća bio u zaboravu i poricanju, obavijen negativnom percepcijom žena koje su napuštale svoje obitelji, žrtvujući ih i odbacujući svoju ulogu majke radi lagodnijeg i moralno upitnog života u stranoj zemlji. Tek unatrag desetak godina dolazi do preokreta u pristupu istraživanja aleksandrinstva koje doživljava prepoznavanje kao specifičan fenomen migracijskih studija u Sloveniji koji je podjednako pitanje migracijske i rodne politike. U sljedećem članku autorica Sylvia Hahn govori o istraživanju radnih migracija čije su se analize sve do kraja 20. stoljeća odnosile pretežno ili isključivo na muške radne migracije. Ženske migracije najčešće su bile smještane u kontekstu kraćih relacija ili kao pratnja muževima u njihovim radnim